

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput III. Alexand. III. (a) Eborac. Archiepisc.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

tarunt Corjolanus in not. ad Concil. Auxitan. Zcrida in advers. cap. 146. num. 11. Illud omitendum non est, veros leprosos crepitaculo ligneo semper eleemosynas petisse, ut constat ex Molano die 14. Julii, & Joanne Gerbrando, qui in chron. Belgic. lib. 4. cap. 11. ait: Ante Comitibus Amelii Curiam cum tabulis leproforum percuteret, Comes audiens dixit

cuidam seruo suo: Panem, & carnes accipe, & Romanum cyphum optimo vino imple, & defer illi infirmo. Quia voce eleemosynam petendo, aeris infectione contagium timeri poterat: unde forsitan originem duxit, ut eleemosynarii hospitalium S. Lazari, & Antonii, ubi hujusmodi leprosi curantur, tabulâ, aut campanulâ eleemosynam petant.

CAPUT III.

Alexand. III. (a) Eborac. Archiepisc.

AD audientiam nostram noveris pervenisse, quod villa, quæ dicitur H. tantum perhibetur distare ab Ecclesia parochiali, ut tempore hyemali, cum pluviae inundaverint, non possunt parochiani sine magna eam difficultate adire; unde non valent Ecclesiasticis officiis congruo tempore interesse. Quia igitur parochialis Ecclesia ita dicitur in redditibus abundare, quod præter illius villæ proventus minister illius convenienter valeat sustentationem habere: f. t. per A. f. m. quat. si res ita se habet, Ecclesiam ibi ædifices, & in ea Sacerdotem, sub. ap. ob. ad præsentationem Rectoris Ecclesiæ majoris cum Canonico, de fundatoris assensu instituas, ad sustentationem suam ejus villæ obventiones Ecclesiasticas percepturum. Provideas tamen, ut competens in ea honor pro facultate loci Ecclesiæ matriæ servetur: quod quidem fieri posse videtur, cum ejusdem villæ dominus xx. (b) acras terræ frugiferæ velit ad usum presbyteri conferre. Si verò (c) persona matriæ Ecclesiæ virum idoneum præsentare distulerit, vel opus illud voluerit impedire, tu nihilominus facias idem opus ad perfectionem deduci, & virum bonum cess. ap. diff. instituire non omittas.

NOTÆ.

(a) **Eboracensi.** Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. 1. de Metropoli Eboracensi Angliæ nonnulla notavi in cap. 4. de rescriptis.

(b) **Acra terra.** Acra apud Saxonès, & Anglosidem est, quod apud Latinos ager; non tamen simpliciter agrum notat, sed certam agri mensuram: quo modo Latini jugerum dicunt. Crebra vox est in Regum, & aliorum Principum donationibus. Siebertus in chron. ad annum 1201. ibi: Rogerius Torellus miles illustri, Palsacienensis territorii dedit Ecclesiæ Gemeticensi in perpetuam eleemosynam avud Gifeneas 16. & dimidiam acras terra arabilis, & septem acras nemoris. Refert Vossius de vitis ferm. libro 3. cap. 1. & nos in cap. 1.

(c) **Persona.** Id est Rector, ut exposui in cap. ad aures, de rescriptis.

COMMENTARIUM.

Pro hujus textus expositione sciendum est, Ecclesiæ ædificare, templaque construere, ad pietatem, religionemque augendam magnopere expedire, cap. final. 96. dist. & ideo pium opus exercere earum constructores docetur in cap. piamentis 26. 16. quest. 7. & miris laudibus illos efferrunt Alfonso Rex in l. 6. tit. 10. part. 1. D. Augustinus lib. 20. contra Faustum; Epiphanius lib. 1. hæres. 69. & alii, quos laudat Valenzuela contra Venetos 2. p. ex num. 6. & ad templa extruenda gravi, & ponderosa oratione hortatur fideles D. Chryostom. orat. 18. in Acta Apostol. quare & laici admissi fuerunt ad juspatronatus D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pari II.

ipsarum Ecclesiarum, ut alii invitentur ad hoc opus pium, & religiosum. Lambertinus de jur. patron. lib. 1. quest. 1. artic. 4. Spino in specul. testam. glos. 3. num. 5. Inde etiam cum legata ad pias causas relicta integra, & sine diminutione Falcidiæ præstentur, authent. similiter, C. ad leg. Falcid. ita etiam præstatur integrè legatum relictum ad constructionem templi, cap. nos 3. de testam. Tiraq. privul. 26. pia causa: & licet incerta personæ legari nihil valeat, §. incertis, Insti. de legat. futuro tamen templo relinquat legatum potest, ut in casu legis servos 17. ff. de aliment. legat. docuerunt Tiraq. supra, privul. 56. Valent. num. 27. Unde justè festum indicitur propter solennitatem dedicationis, & consecrationis novi templi, cap. solennitates 16. cum sequent. de consecr. dist. 1. quæ solennitas quot annis iteratur, Christo Domino exemplum præbente, cum ipse incensa celebravit, referente D. Joanne cap. 10. hoc est festivitatem dedicationis templi. D. Isidorus lib. 1. de Eccles. offic. cap. 35. ibi: Annuas festivitates dedicationis Ecclesiarum ex more veterum celebrari in Evangelio legimus, & merito. Defendunt hunc pium Ecclesiæ ritum contra Magdeburg. & alios novatores, Bellarminus tom. 3. controv. lib. 3. de cultu Sanctor. cap. 5. Durantius lib. 1. de ritibus Eccles. cap. 24. num. 2. Roa lib. 5. singul. de die natali, cap. 5. Quæ æquè procedunt in templis construendis, & dedicandis sub titulo Dei Optimi Maximi, quam ubi dedicantur sub titulo Sanctorum; nam hoc permiffum esse facile constat ex Concilio Gangrensi can. 20. & in epist. ad Episcop. Armen. Concil. Carthag. 5. can. 14. quod idem de altaribus cautum est in cap. placuit 26. de consecr. dist. 1. & aliis relatis à Bellarmino supra, cap. 4. nec

nec ideo cultus patriæ soli Deo debitus (qui in constructione templorum exhibetur, ut ait D. Augustinus in *lib. contra Ierem. cap. 22.*) Sanctis præstatur. Quo figmento hæretici supra relati templa in honorem Sanctorum construi improbant; sed malè, quia ad eum effectum Ecclesia in honorem Sanctorum dedicatur, non ut ipsis cultus patriæ præstetur, sed ut eorum commemoratio frequentius agatur. Unde cum dicitur, hæc est Ecclesia S. Mariæ, intendimus significare: hæc est basilica Deo dicata in memoriam B. Mariæ: sicut cum dicimus, hæc est Missa S. Mariæ, significare volumus, quod hæc est Missa Deo oblata in gratiarum actionem propter beneficia collata S. Mariæ.

35

Nec solum fideles hortandi sunt ad constructionem Ecclesiarum, verum & cogendi eas edificare in his locis, in quibus aliàs commodè sacramenta administrari nequeunt: quo modo exaudiendum est præceptum Clementis Papæ, de quo in *cap. Ecclesias 28. 16. quæst. 7. cap. Ecclesias 13. de consecr. dist. 1.* Inde primò inferitur, impiam, & irrationabilem esse constitutionem, aut consuetudinem; quæ templorum constructioni adversatur. Valenzuela *dict. 2. part. contra Venetos, num. ult.* & ideo esse improbandam authenticam *casta, C. de sacros. Eccles.* immò P. Gregorius *lib. 1. partit. tit. 4. cap. 5. in fine.* Germanus in *assert. libert. Eccles. cap. 8.* docuerunt, prohibentem templa edificare sacrilegium committere, ejusque pœnis esse puniendum. Inde etiam deducitur ratio constitutionis Justiniani relaxatæ in *ausent. de Eccles. titul. §. si quis autem, collat. 9.* ubi statuitur, cogendum esse per Episcopum, & per civilem judicem perficere opus Ecclesiæ, seu loci religiosi, eum qui cœpit illud construere; & decedente ipso, hæredes ejus similiter teneri, ita ut constructio, quæ ab initio fuit voluntaria, semel cœpta efficiatur necessaria, argumento legis *sicut, C. de O. & A.* Ex eodem etiam favore constructionis Ecclesiæ provenit, quod quamvis invitus quis non cogatur rem propriam vendere, *l. nec emere, C. de jure delib. l. invitum 11. C. de contrah. empt.* Heraldus *lib. unic. emend. capite 26.* ubi exponit textus in *l. 9. ff. de act. rer. amot. l. 65. §. 1. l. 70. ff. de R. V.* Hermosilla in *l. 3. titul. 5. partit. 5. gloss. 1.* tamen ut Ecclesia edificetur, aut amplietur, cogendus est dominus domum, aut aream suam distrahere. Hermosilla *ubi supra, Franc. Leo tom. 1. decis. 90. Valentia.* Quæ lenitentia non est generaliter admittenda, ut pro cujuslibet Ecclesiæ constructione, aut ampliatione liceat dominis invitis prædia extorquere; sed sub hoc moderamine, ut sit pro edificio, aut ampliatione moraliter necessaria Ecclesiæ Parochialis, seu Cathedralis, quam construi, aut ampliari non solum utile, verum & necessarium est: tunc enim licet auferre à dominis prædia sua, refuso justo pretio, exemplo legis *si venditor, §. si constat, ff. comm. prad. l. item si verberatum, §. ultimo, ff. de R. V.* Si verò utilitantum, non verò necessaria fuerit constructio Ecclesiarum, citra Principis auctoritatem auferri à nullo domus sua debet. Covar. *libro 3. var.*

cap. 14. num. final. Cum enim regulariter institutum sit, dominum non cogi rem propriam distrahere, desideratur necessitas fovendireligionem, ut publicus favor privatæ utilitatis præstatur, juxta legem *si locus, §. cum via publica, ff. quemadmod. servit. l. 2. ff. ne quid in loco publ. propter utilitatem autem tantum non licet absque rescripto Principis alicui rem propriam auferre.*

Sed licet adeo commendetur Ecclesiarum constructio, & magno opere expediat, tamen ita novæ Ecclesiæ construenda sunt, ut inde alius præjudicium non inferretur, *cap. 1. & 2. de novi oper. nunc.* In constructione enim Ecclesiarum maximè attendendum est, ne inferatur damnum aliis parochialibus Ecclesiis, *cap. in his 30. de privil. l. 9. titul. 10. p. 1.* Guido Papæ *q. 260.* Zerolam *praxi, 1. p. verbo Ecclesia, quæst. 4. & 5.* Valenzuela *consil. 45. per tot.* ideoque novam parochiam intra limites antiquioris tantum licebit construere ex justa causa, veluti si augeatur multitudo fidelium, qui in Ecclesiâ jam constructis recipi non possint, *c. precipimus 16. quæst. 1.* vel si una parochia habeat domos ita ab Ecclesia distantes, ut difficile sit, maximè in hyeme, imbribus, vel nivibus impediens, ad eam parochianos venire, vel deferri sepeliendos, vel baptizandos, ut probat Petrus Gregor. *de benef. cap. 12. num. 4.* unde rectè in præsentitextu permittitur novæ parochiæ erectio, ex eo, quod propter distantiam loci tempore hyemali commodè parochiani non poterant divinis officiis interesse: quam Alexandri Decretalem confirmavit Concil. Trident. *sess. 21. de reform. cap. 4.* ibi: *Novas parochias etiam invitis Rectoribus, juxta formam constitutionis Alexandri II. quæ incipit Ad audientiam, instituire possint.* Varia tamen in præsentitextu ab Alexandro præcipiuntur: Primò ut reservetur jus præsentandi clericum ad novam Ecclesiam Rectoris veteris Ecclesiæ, à qua fit dismembratio in compensationem damni illati, ut expressit Alfonso nosse: in *l. 9. tit. 10. partit. 1.* ibi: *Por el menos cabo, que recibiese la primera por los parochianos que le menguan, o erga el derecho, que los clergicos de ella puedan presentiar al Obispo el que hubieren de poner en la Iglesia segunda, e obligarles ainde mas de esto, que ayan en ella alguna venta, en manera de censo por conocimiento de majoria.* Quod jus præsentandi latè exponunt Barbosa in *dict. cap. 4. Concil. Trident.* Valenzuela *tom. 1. consil. 45. per tot.* Salgado *de protecl. p. 3. cap. 5. num. 37.* Secundo ut clerico ejusdem novæ Ecclesiæ assignentur pro ejus sustentatione oblationes pro modo parochiæ dismembratæ, quo nomine veniunt etiam decimæ, *cap. Ecclesia 43. cum sequent. 16. quæst. 1.* Lotharius *de re benef. lib. 1. quæst. 28.* qui resolvit hanc decimarum assignationem non esse necessariam, si commode aliunde nova Ecclesia dotetur. Tertiò desideratur, ut competens honor in ea pro facultate loci matrici Ecclesiæ reservetur, id est annua aliqua pensio pro arbitrio Episcopi moderanda. Prosequuntur latius Lotharius, Salgado, & Petrus Greg. *ubi supra.* Moneta *de commut. c. 11. num. 344.* Vasconcellos *libro 1. respons. cap. 13.* Altesserra *lib. 5. dissert. cap. 6.*